

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 10/02-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júla 2002 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Báránaya prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. Ing. R. V., bytom B., zastúpeného komerčným právnikom JUDr. V. V., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. E 865/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. E 865/99 p o r u š i l právo JUDr. Ing. R. V., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava I vo veci sp. zn. E 865/99 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. JUDr. Ing. R. V. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 10 000 Sk (slovom desaťtisíc korún slovenských), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti JUDr. Ing. R. V. vo zvyšnej časti týkajúcej sa primeraného finančného zadost'učinenia n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. januára 2002 doručená sťažnosť JUDr. Ing. R. V., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného komerčným právnikom JUDr. V. V., B., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov konaním Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „odporca“) vedeným pod sp. zn. E 865/99.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu a po zistení, že sťažnosť obsahuje náležitosti požadované ustanoveniami § 20 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a v časti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) nie sú dôvody na jej odmietnutie podľa ustanovenia § 25 ods. 2 citovaného zákona, sťažnosť v tejto časti prijal uznesením č. k. III. ÚS 10/02-9 z 31. januára 2002 na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti ju odmietol pre neprípustnosť.

Na požiadanie ústavného súdu sa odporca listami č. Spr. 2040/01 z 5. a 20. marca 2002 podpísanými predsedom súdu vyjadril k sťažnosti. Nesúhlasil s tvrdením sťažovateľa, že „jediné čo v tejto veci vykonal okresný súd je to, že listom zo dňa 2. 8.

2001 ma požiadal o vyjadrenie či beriem návrh na výkon rozhodnutia zo dňa 15. 6. 1999 späť“. Odporca tvrdí, že „do toho dátumu vykonával prípravu konania, čo je zrejmé z obsahu spisu“. Odporca namietol výšku sťažovateľom požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia (má sa vzťahovať len na sťažovateľa, a nie aj na ostatných poškodených nájomcov bytov).

Podľa názoru odporcu vzhľadom na to, že článok 127 ods. 3 ústavy nadobudol účinnosť až 1. januára 2002, jeho aplikácia by v danom prípade „znamenala uplatnenie retroaktivity, čo by bolo v rozpore s jednou z platných zásad právneho poriadku Slovenskej republiky“. Na svoju obranu odporca ďalej uvádza, že „časové úseky medzi jednotlivými úkonmi súdu boli determinované dvomi faktormi: jednak celkovým počtom živých vecí, ktoré súdne oddelenie „E“ vybavovalo, jednak nedostatočným personálnym obsadením tunajšieho súdu, ktorý stav sa i napriek snahe vedenia súdu nepodarilo zlepšiť“. S poukazom na vyššie uvedené odporca navrhuje, aby ústavný súd „sťažnosť ako celok zamietol“. Odporca súhlasil, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania.

Sťažovateľ vo svojom vyjadrení z 12. apríla 2002 k stanovisku odporcu uvádza, že jeho názor na začatie konania v jeho veci odporcom až dňom 2. 8. 2001 potvrdzuje skutočnosť, „že tento deň bol uvedený na prvom liste, ktorý mi bol okresným súdom doručený“. Ďalej tvrdí, že „ak by som nenašiel môj návrh na výkon rozhodnutia doručený súdu dňa 16. 6. 1999 v spise pod sp. zn. 10 Nc 53/98 a neupozornil pracovníčku príslušnej spisovej kancelárie, že uvedený návrh tam nepatrí, na základe čoho bolo tejto pracovníčke prikázané zo strany kancelárie predsedu súdu aby ho odovzdala exekučnej kancelárii, tak návrh na výkon rozhodnutia by bol uložený až do dnešného dňa v nepríslušnom spise“. K svojmu návrhu na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ uvádza: „Čo sa týka retroaktivity nemám čo vysvetľovať, zrejme okresný súd prehliadol dátum podania sťažnosti dňa 8. 1. 2002, prípadne dátum doručenia sťažnosti na Ústavný súd SR.“ Výšku zadosťučinenia sťažovateľ navrhol „s ohľadom ... aj na môj zdravotný stav, ktorý sa mi zhoršil následkom nervového vypätia s bojom v porušovaní zákonnosti práv štyroch rokov na

všetkých úrovniach zainteresovaných štátnych a mestských orgánov“. Sťažovateľ netrval na ústnom pojednaní veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu Okresného súdu Bratislava I sp. zn. E 865/99 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti, z ktorej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci sťažovateľa.

Sťažovateľ 16. júna 1999 osobne doručil odporcovi návrh na začatie konania na vykonanie vhodných opatrení podľa ustanovenia § 351 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku vo veci plnenia povinností uložených žalovanému subjektu v spore sťažovateľa vedenom u odporcu pod sp. zn. 10 Nc 53/98.

Navrhol Okresnému súdu Bratislava I, aby podľa § 351 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku uložil mestskej časti Bratislava - Staré Mesto pokutu, ako aj to, aby urobil v zmysle § 351 ods. 3 citovaného zákona vhodné opatrenia, aby dopomohol k obnoveniu predošlého stavu, a vyzval stavebníka na okamžité zastavenie stavebných práv v povalovom priestore.

V mesiacoch október 1999 až marec 2000 vykonával odporca úkony súvisiace s prípravou pojednávania:

- 26. októbra 1999 dal zákonný sudca pokyn kancelárii na pripojenie spisu sp. zn. 10 Nc 53/98,

- 30. novembra 1999 expedoval návrh na začatie konania žalovanému subjektu na vyjadrenie v lehote 7 dní pod hrozbou poriadkovej pokuty,

- 28. februára 2000 (doručené 10. marca 2000) vyzval odporca žalovaný subjekt na predloženie zmluvy so stavebnou organizáciou spolu so všetkými na ňu sa vzťahujúcimi dokladmi v lehote 15 dní.

Dňa 2. augusta 2001 (doručené 26. septembra 2001) požiadal odporca sťažovateľa o vyjadrenie, či berie svoj „návrh na výkon rozhodnutia zo dňa 15. 6. 1999 späť“.

Sťažovateľ listom doručeným odporcovi 2. októbra 2001 oznamuje, že neberie svoj návrh na výkon rozhodnutia späť a trvá na tom, aby sa vo veci konalo a vyjadruje svoje nepochopenie s konaním odporcu: „nerozumiem tomu prečo z iniciatívy okresného súdu je takáto požiadavka aby som sa vyjadril o späťvzatiu návrhu, keď mojím listom, zo dňa 13. marca 2001, doplnené listom zo dňa 23. 7. 2001, som Okresný súd Bratislava I. upozorňoval na prieťahy v konaní.“ Ďalej upozorňuje odporcu na to, že „stavebníci ... vykonávali a ešte vykonávajú stavebné práce aj napriek vykonateľnému a právoplatnému uzneseniu č. 22 Nc 53/99“.

Dňa 10. októbra 2001 je v súdnom spise pokyn pre kanceláriu „predlož spis sudcovi“.

Na č. 1. 10 súdneho spisu je pokyn pre kanceláriu:

„- vyzvi navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku 300,- Sk v lehote 7 dní, (doručené 22. februára 2002),

- pripoj spis 10 Nc 53/98,

- zisti v registri C (16 C 82/99), či navrhovateľ podal návrh na začatie konania o určení neplatnosti zmluvy proti mestskej časti Bratislava - Staré Mesto (ak áno,

pripoj kópiu návrhu a spis, ak je vec skončená), kalendár 7 dní. Vypravené 15. 02. 2002“.

Aj napriek sťažnosti na priet'ahy v konaní podanej sťažovateľom 13. marca 2001 (doplnenej podaním doručeným odporcovi 25. júla 2001) nedošlo k náprave. Odporca v odpovedi z 11. júla 2001 č. Spr. 2040/01 hodnotil „prípadné priet'ahy v konaní ako spôsobené objektívnymi skutočnosťami“, a to z dôvodu veľkého počtu vecí vybavovaných zákonnou sudkyňou.

III.

Sťažovateľ navrhuje, aby „Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol, že postupom odporcu Okresným súdom Bratislava I vo veci výkonu rozhodnutia sp. zn. E - 865/99 proti Mestskej časti Bratislava Staré Mesto, bol porušený čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a tým moje základné právo na verejné prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. V zmysle čl. 127 ods. 3 navrhujem aby Ústavný súd SR svojim rozhodnutím priznal mi primerané finančné zadosťučinenie s ohľadom aj na ostatných poškodených nájomcov bytov vo výške 800.000,- Sk s ktorými sa o finančné zadosťučinenie hodlám podeliť“.

Odporca vo svojom už vyššie uvedenom vyjadrení nepriznal zbytočné priet'ahy v konaní a žiadal sťažnosť zamietnuť.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára

právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Pri rozhodovaní, či vo veci došlo k priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka konania a spôsob, akým súd v konaní postupoval (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98).

Ústavný súd konštatuje, že konanie o návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia nie je konaním právne a v danej veci ani fakticky náročným, čo v konečnom dôsledku nenamieta ani odporca v rámci svojej obrany vo vyjadreniach z 5. a 20. marca 2002.

Pokiaľ ide o správanie navrhovateľa ako účastníka konania, ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom.

Pokiaľ ide o postup odporcu ako posledné hodnotiace kritérium, ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie (návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia), ktoré začalo v roku 1999, a doposiaľ, po skoro troch rokoch, nie je ešte na prvostupňovom súde ukončené.

Nie je teda ani pravdivé tvrdenia odporcu, že aplikácia čl. 127 ods. 3 ústavy, ktorý nadobudol účinnosť až 1. januára 2002 by bola v danom prípade retroaktívna, pretože porušenie ústavného práva trvá i doposiaľ a je zdrojom sústavne trvajúcej právnej neistoty.

Ústavný súd ďalej konštatuje nečinnosť odporcu v období od 28. februára 2000 (výzva mestskej časti Bratislava - Staré Mesto na predloženie zmluvy) do 2. augusta 2001 (žiadosť o vyjadrenie adresovaná sťažovateľovi), teda počas 17 mesiacov a od októbra 2001 do konca januára 2002, teda 4 mesiace, ako aj zdĺhavé (neprimerane dlhé) zabezpečovanie podkladov na rozhodnutie v rámci prípravných úkonov súdu vo veci, a to od podania návrhu (16. júna 1999) do 22. februára 2002, kedy bola sťažovateľovi doručená výzva na zaplatenie súdneho poplatku.

Obranu odporcu spočívajúcu vo vysokom počte vecí vybavovaných oddelením „E“ a nedostatočným personálnym obsadením súdu ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

Vyššie uvedený postup odporcu v konaní o sťažovateľovej veci vedenej pod sp. zn. E 865/99 považuje ústavný súd za konanie so zbytočnými prietahmi, v dôsledku čoho dospel k záveru, že bolo porušené právo navrhovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov, tak ako mu to garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy, ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Ústavný súd zistil porušenie základného práva nečinnosťou odporcu, a preto mu nariadil vo veci konať, pretože len konaním vo veci možno dosiahnuť účel konania a odstrániť stav právnej neistoty.

Navrhovateľ požadoval finančné zadosťučinenie vo výške 800 000 Sk, pričom uviedol, že tak koná s prihliadnutím na ostatných poškodených nájomcov bytov, s ktorými sa o finančné zadosťučinenie hodlá podeliť. V doplnení podania na základe výzvy ústavného súdu z 15. apríla 2002 uviedol, že výška finančného zadosťučinenia bola navrhnutá s ohľadom aj na tú skutočnosť, že jeho zdravotný stav sa zhoršil následkom nervového vypätia s bojom v porušovaní zákonnosti počas štyroch rokov na všetkých úrovniach zainteresovaných štátnych a mestských orgánov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojim rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde má primerané finančné zadosťučinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Významnou súčasťou zadosťučinenia navrhovateľa je už samotné deklarovanie porušenia jeho základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavným súdom a príkaz všeobecnému súdu konať bez prietáhov.

Napriek tomu ústavný súd v časti priznal aj primerané finančné zadosťučinenie.

Z tvrdení navrhovateľa ústavný súd vychádzal pri priznaní primeraného zadosťučinenia. Pokiaľ tento žiadal primerané zadosťučinenie aj pre ostatných

nájomníkov, v tejto časti vzhľadom na rozsah možnosti uplatnenia sťažnosti len vo veci namietania porušenia vlastných práv nemožno primerane zadosťučinenie aplikovať mimo tohto rozsahu, teda aj pri uspokojení nárokov ďalších nájomníkov. Výška zadosťučinenia požadovaná navrhovateľom je neprimeraná aj z hľadiska zásad spravodlivosti a záujmov ochrany ústavnosti.

Primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 Sk ako nemajetková ujma adekvátne zodpovedá ujme sťažovateľa v pocitoch nespravodlivosti a márnosti ako sprievodného znaku porušovania základného práva.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia popri deklarovaniu porušenia základného práva a slobody a príkazu konať v budúcnosti bez zbytočných prietáhov predstavuje účinnú nápravu porušenia základného práva.

Pretože porušenie v minulosti nemožno napraviť navrátením do pôvodného stavu, bolo potrebné pristúpiť aj k takejto kompenzácii.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Vo zvyšnej časti ústavný súd návrh na finančné zadosťučinenie zamietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júla 2002